

# De kapitein verliet als eerste het zinkende schip

## In Polen is Grotowski dood



**Jerzy Grotowski verliet Polen in 1980 en is er sindsdien nauwelijks meer dan een mythe. Van zijn Laboratorium schiet om zo te zeggen niets meer over. Het schip was al aan het zinken, toen hij vertrok. Leen Thielemans, die afgelopen jaar in Warschau studeerde, bericht.**

*Jerzy Grotowski in Florence, maart 1987*

In juli jl. leidde Grotowski in strikte beslotenheid een stage in Brussel.

Op een boerderij, 40 km. buiten Wrocław, worden de posters van Grotowski's Laboratorium als toilet papier gebruikt. Het oudere paar dat, als naaste burens, sinds jaar en dag de activiteiten van het theater volgt, drukt daarmee plastisch uit dat het tijdperk van de meester voor hen voorbij is.

Sinds Grotowski in 1980 Polen verliet, om er nooit meer terug te (kunnen) keren, is van het theateronderzoek dat hij hier twintig jaar lang verrichtte, weinig of niets meer te merken. Het uiterst experimentele werk, steeds op zoek naar de essenties van theater en leven, heeft plaats gemaakt voor vele roddels en mythes. Met de goeroe is ook de impact van de leer verdwenen.

### Laboratorium

Toen Jerzy Grotowski en Ludwik Flaszen in 1959 het "Theater van de 13 Rijen" oprichtten in Opole, was het hun intentie om door middel van experimenten de belangrijkste theaterfactoren (acteurstechniek, relatie acteur/publiek en theatrale ruimte) uit te diepen om zo tot de essentie van het begrip theater te komen. De middelen daartoe waren onbegrensd, maar concentreerden zich in hoofdzaak op de verregaande fysieke training van de acteurs. In het begin van de jaren '60 verhuisde de groep, wegens succes en bijgevolg officiële steun, naar Wrocław, waar het legendarische Laboratorium werd opgericht. Behalve Grotowski, artistiek leider, en Flaszen, dramaturg, bestond de groep

uit o.a. de acteurs Rena Mirecka, Zygmunt Molik, Ryszard Cieslak, Zbigniew Cynkutus en Antoni Jaholkowski.

Het artistieke hoogtepunt van deze eerste etappe was de encenering van *The Constant Prince*, gebaseerd op een 17e-eeuws theaterstuk van Calderon de la Barca, waarin Cieslak de verpersoonlijking van de door Grotowski gepreekte overgave verwezenlijkte. Aan de basis van dit stuk lag een theoretisch essay, dat een stempel zou drukken op het theater van de twintigste eeuw en dat Grotowski's naam naast Stanislowski en Meyerhold in de geschiedenis zou plaatsen: *Towards a poor theatre*, waarin voor 't eerst de consequenties beschreven staan van het in praktijk omzetten van het zoeken naar essentie. Het Laboratorium